

**TREBALL FINAL DE GRAU EN
MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA**

*“La pràctica artística com a eina de
creació de coneixement en alumnat
amb necessitats educatives”*

Nom de l'alumne/a: Vicente Llopis Gil

Nom del tutor/a de TFG: Neus Lozano Sanfelix

Àrea de Coneixement: Educació Plàstica

Curs acadèmic: 2016/2017

*“I volarem sobre la llum del sol,
trencant les línies que marcades estan,
volar, volar, volar...”*

Smoking Souls (2017)

*“Currículum amunt i avall,
desesperança,
la cara del que sap que açò no avança”*

Zoo (2014)

AGRAÏMENTS

Escric aquestes línies amb l'objectiu, d'agrair a totes aquelles persones i entitats que han contribuït fent possible i facilitant la realització d'aquest projecte.

Primerament, agrair la participació, inclusió, disposició i facilitat pel que fa a horaris, utilització d'aules i ajudes a la tasca per part de l'equip de primer cicle d'Educació Primària del CEIP Lluís Vives de Xilxes. Concretament al coordinador del primer cicle, Miguel Àngel Benlloch, tutor i supervisor de l'aula en la que he realitzat les pràctiques, així com a María Traver, tutora a l'aula de primer de primària. Ambdós els done les gràcies per la seva disposició, acceptació i, sobretot, ajuda envers el projecte, aportant idees, materials, hores de treball i moltes facilitats.

També agrair a l'alumnat que ha estat disposat en tot moment a ajudar en el projecte, molt participatiu i amb il·lusió per conèixer noves maneres de treballar a l'aula. Com no a les famílies per confiar i participar en tot moment dintre d'aquest treball que involucra a tota la comunitat educativa, sense aquestes res haguera sigut possible.

A l'escola i l'equip directiu, agrair la disposició d'espais del centre per a realitzar les activitats, i sobretot per haver acceptat la necessitat d'un canvi dintre de l'àrea treballada, despertant així una nova motivació innovadora dins del propi centre.

Per últim, i per a mi la peça més important, agrair i reconèixer el treball de la meva tutora de TFG, Neus Lozano. Per cada segon utilitzat per despertar-me nous interessos per aprendre, per motivar-me a treballar dintre de les meues idees i expectatives, per ajudar en tots els moments de dificultats i encaminar les meues idees. Gràcies a ella ha sigut més fàcil escriure i deixar plasmat en un full ben estructurat tota la informació i experiència d'aquesta recerca, estant sempre disponible per a qualsevol dubte.

INDEX

• Resum -----	5
• Introducció -----	5
• Arguments principals	
○ Una revisió de les metodologies docents a l'escola actual : el concepte de Pedagogia Tòxica -----	7
○ L'assignatura de Plàstica: El Mètode CLIL com a recurs a l'aula. Un obstacle en l'aprenentatge de les Arts Visuals -----	9
○ Una revisió de l'experiència a l'aula: Avantatges i desavantatges -----	10
• Canvia metodològic envers un aprenentatge útil i significatiu -----	12
• Proposta didàctica -----	21
• Resultats i conclusions	
○ Conclusions de l'experiència amb el model Tòxic -----	23
○ Conclusions de l'experiència i de la proposta didàctica innovadora -----	24
• Bibliografia -----	25
• Annexes	

RESUM

Es evident, que l'Educació Artística té cada vegada menys presència a les aules i als programes curriculars. Aquesta situació es veu que s'agreixa a mesura que avancem en el temps. Considerem que aquesta situació és fruit del fet d'infravalorar les capacitats d'aquesta àrea de coneixement per a generar una estructura intel·lectual pròpia i col·lectiva en el context educatiu.

L'objectiu d'aquest treball és demostrar a través d'una experiència pràctica, que l'Educació Plàstica és una ferramenta amb moltes capacitats per a treballar les necessitats d'anàlisi i crítica de l'alumnat en la seua vida quotidiana i que a més a més és l'única que abasta el fet visual com a llenguatge. Per tal de dur a terme el raonament que plantegem, primer presentem un anàlisi crític de les metodologies actuals dintre de l'aula, concretament l'ús del mètode CLIL com un dels recursos que més s'empren en l'actualitat; en segon lloc enraonem al voltant de la necessitat de renovar l'Educació Plàstica per complet, des del currículum fins la metodologia tradicional de producció i repetició, la qual podem identificar com a pedagogia tòxica; i en tercer lloc, i per concloure, presentem una proposta didàctica que integra el posicionament discursiu cap a la cultura visual que hauria d'estar present en la vida docent d'aquesta àrea de coneixement.

Paraules clau: Pedagogia Tòxica | Mètode CLIL | Educació innovadora | Anàlisi d'imatges | Noves tecnologies | Aprenentatge significatiu | Grau en Mestre o Mestra d'Educació Primària

INTRODUCCIÓ

El treball que presentem té com a objectiu principal demostrar que a l'Educació Artística de manera progressiva se li està restant importància tant al currículum com en la seua capacitat de generar coneixement i ajudar, especialment, als alumnes amb dificultats d'aprenentatge. És per aquest motiu que considerem que s'ha d'efectuar un canvi curricular i metodològic que permeta implantar la idea que aquesta àrea té la capacitat de generar una estructura intel·lectual útil, pròpia, col·lectiva, social, crítica i d'anàlisi per a la seva vida quotidiana. L'estudi és d'investigació i experimentació dintre d'un aula de segon d'Educació Primària, que es caracteritza per tenir alumnes actius amb dificultats d'aprenentatges, es du a terme mitjan l'observació de la metodologia que s'utilitza.

Com que volem aconseguir que l'educació artística sigui una ferramenta de creació de coneixement, i sobretot en alumnes que necessiten una atenció especial, m'he disposat a analitzar la situació que viu aquesta assignatura a l'aula on realitze les pràctiques

respecte a la metodologia que s'utilitza. Aquesta aula es caracteritza per l'ús del mètode CLIL a l'àrea d'Educació Artística, però ens centrem a la Plàstica, on s'utilitza l'anglès per a realitzar les sessions, sessions de contingut manipulatiu de producció i amb una explicació inicial en anglès del que es va a realitzar, posteriorment desapareix l'ús de la llengua estrangera durant tota la sessió.

La primera intenció és abordar el problema que presenten els alumnes amb necessitats d'aprenentatge, i com aquesta àrea té la capacitat de crear coneixement en aquest alumnat amb necessitats educatives, però ens vam adonar que el problema anava més enllà d'aquests alumnes, als quals els vam realitzar unes preguntes per tal de conèixer les seues inquietuds respecte a aquesta àrea de coneixement (annexos), el problema abasta a tot l'alumnat de l'aula.

El treball es porta a càrrec a l'aula de segon de primària al CEIP Lluís Vives en la localitat de Xilxes. Si bé en un principi el tema principal d'estudi fou analitzar les aportacions pedagògiques de l'Educació Artística en l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge, ens adonarem, que un dels problemes soterrats era la metodologia tradicional (pedagogia tòxica) amb la que s'impartien les classes, també d'aquesta àrea de coneixement, la qual es caracteritza per la total alineació de continguts impartits dels interessos i necessitats de l'alumnat actual. Per tant no sols necessitem el canvi amb els alumnes que mereixen una atenció més individualitzada, sinó que el canvi s'ha de portar a terme amb tot l'aula, perquè la metodologia tradicional no funciona amb els ensenyants, ja que no treballa els elements quotidians del dia a dia dels alumnes, i no genera cap coneixement, ni de l'àrea de Plàstica ni de l'àrea d'anglès.

L'anglès com a llengua vehicular de la Plàstica em observat dintre de l'aula que no genera coneixement per a ninguna de les dos àrees de treball, ens em trobat amb una metodologia de repetició i producció on el més important no era adquirir coneixements, sinó que la sessió passés ràpid. Sessions sense preparar, improvisades en l'últim moment i sense cap fonament pedagògic, l'avaluació es encapçalada per la quantitat de material produït i no pels coneixements adquirits. Ens em trobat un aula on l'Educació Plàstica és un passatemps, una matèria avorrida i fora del context immediat de l'alumnat.

Per les característiques anteriors, es defineixen els arguments principals per a la necessitat de canvi d'aquesta metodologia tradicional, l'hem anomenat a aquest mètode "Metodologia Tòxica", en el que observem que és igual de perjudicial per a l'alumnat, amb necessitats o sense, com també per als docents, convertint-se en dos elements

dominats per una sistema que imposa l'ús de la metodologia CLIL, deixant de banda la importància de l'Educació Artística en la construcció d'una estructura intel·lectual pròpia i col·lectiva, així com el context quotidià de l'alumnat

Finalment em elaborat un projecte en el que em proposat activitats on, l'elecció del tema principal del treball fora elegit per l'alumnat i els seus interessos, en el que intervinguin les noves tecnologies més comunes en el dia a dia de l'estudiantat, on es treballa en grup i de manera autònoma, l'avaluació és determinada pel propi alumnat ja que ells i elles són els que es marquen l'objectiu a complir abans de començar la tasca, i per últim s'ha introduït el projecte del centre, que és el reciclatge.

ARGUMENTS PRINCIPALS

1. Una revisió de les metodologies docents a l'escola actual : el concepte de Pedagogia Tòxica

Entenem per pedagogia, com un conjunt de sabers orientats cap a l'educació, que és aplicada amb característiques psicològiques i socials que l'educació té com a principal interès d'estudi, d'aquestes característiques podem extraure que ensenyar es saber escoltar, que estem en un continu aprenentatge o que l'estudi és una creació d'idees. Per Tòxica entenem, que és un element nociu per a l'èsser humà, que no aporta res positiu sinó tot el contrari. El concepte és elaborat per María Acaso, en el que enten per **Pedagogia Tòxica:**

Siguent la pedagogia la ciència que s'ocupa de l'educació i de l'ensenyament, i entenent com tòxic les substàncies verinoses, es a dir les substàncies que, introduïdes en el cos, ens ocasionen greus trastorns o inclús la mort, podem definir la pedagogia tòxica com: Un model educatiu que té com objectius: a) que els estudiants formen el seu cos de coneixements a través del coneixement importat (metanarratives) i b) siguin incapaços de generar coneixement propi. (Acaso, 2009, 41).

És una metodologia educativa que el seus principals objectius són, en primer lloc, formar una estructura de coneixements en els alumnes mitjan el coneixement imposat, i en segon lloc, que tot l'alumnat siga incapaç de produir un coneixement propi. Amb aquests objectius i observant les intencions del món educatiu, podem dir que és un model que, en vegada de educar, el que fa és no educar, ja que la seua intenció és que els i les estudiants no arriben a estar mai educats. En un context educatiu on es vol que és

gènere ensenyament i aprenentatge, aquest model no té cabuda, ja que el que pretén és ometre l'ensenyament i aprenentatge de coneixements.

El funcionament d'aquesta metodologia està basat en un currículum que no existeix, perquè el currículum que a tots els docents se'ns proporciona no es pareix en res al que aquest model seguís.

Els sistemes educatius que els docents utilitzen actualment a les aules de l'educació primària no segueixen la dinàmica d'altres professionals del sector a d'altres països, ja que ací es decanta per una política tècnica, que provoca una paràlisi educativa, i a la no reflexió com a punts principals dels ensenyants. I tot açò ho trobem al currículum tradicional, un sistema que ens fa pensar lliures, però guiats pel que fa la cultura dominant.

Característiques principals:

- La no educació com a principal intenció. Els i les alumnes solament estructuren el seu saber amb coneixement importat i no són capaços de crear coneixement propi.
- És un model que es centra en les qualificacions o resultats, en vegada de centrar-se en el que verdaderament importa, que és l'aprenentatge significatiu.
- Pel que fa als continguts que s'ensenyen, no es tenen en compte els interessos dels alumnes, i, evidentment, no es té tampoc en compte la vida quotidiana dels estudiants, per tant el context es deixa de costat, perquè aquesta metodologia és igual per a totes i tots. Per tant, aquests continguts provoquen que els alumnes aprenguen més del que no se'ls ensenya, que del que es pretén ensenyar-los. I a l'educació artística no s'incorpora cap contingut que eduque als alumnes en l'actualitat.
- No s'utilitzen de manera habitual les noves tecnologies a l'aula de Plàstica.
- La participació dels estudiants no s'estimula, no interessa, a l'aula solament parla el docent, per tant solament té l'acció d'ensenyament-aprenentatge una part de l'àmbit educatiu.
- L'anàlisi del procés artístic es fa de manera superficial, solament és realitza una lectura superficial, no es treballa l'anàlisi profund per trobar els missatges vertaders que guarden les imatges que l'alumnat veu cada dia. Pel que fa a la part important del procés artístic, recau en la producció i no es té en compte el paper de l'espectador com a creador de coneixement.
- L'avaluació és la part més important en aquesta metodologia, dirigida sempre en una direcció, cap als estudiants, centrada en els resultats i no en el procés. Açò provoca un clima dur a l'aula i que estimula la competitivitat, per aconseguir la nota més alta, enaltint a una minoria i enfonsant a la gran majoria de l'aula.

- El currículum ocult, amb totes les característiques encara es fa més ocult en totes les seues sendes: escrita, oral, i la que més ens importa a nosaltres, la visual.

Diguem que aquest tipus de metodologia té la intenció de crear un tipus concret de persona, estret d'un mateix motle, que és el que interessa al sistema, individus utilitaris i tècnics. S'ha portat a terme durant molts anys i avui en dia encara hi ha molts professionals de l'educació que la utilitzen, anul·lant tant les aptituds dels docents com les dels alumnes, que els impedeix pensar, criticar, inventar o crear idees. El mestre segueix un patró que estipula el que s'ha de fer, com un robot que no pot parar-se a pensar i que ha de complir uns objectius per a que els estudiants encaixen en el trencaclosques del sistema.

Per les característiques anteriors definides, l'àrea d'Educació Artística del centre estaria dintre d'aquesta metodologia, ja que segueix totes i cadascuna de les propietats exposades.

2. L'assignatura de Plàstica: El Mètode CLIL (Content Language Integrated Learning) com a recurs a l'aula. Un obstacle en l'aprenentatge de les Arts Visuals

Aquesta metodologia és la que s'utilitza a la meua aula de investigació, un model que pretén que els i les alumnes utilitzen el temps que es dedica per a l'ensenyament de l'assignatura d'Educació Plàstica per a aprendre, de manera simultània, una llengua estrangera, en aquest cas la llengua anglesa. Així, l'aprenentatge de l'anglès no queda relegat a la pròpia assignatura, sinó que es transforma per a no ser un fet aïllat per a l'alumne, es contextualitza i es materialitza amb la situació educativa, social i d'experimentació.

Però, a l'aula, i a l'escola a la que realitze el pràcticum, la docència que desenvolupa aquesta tasca és especialista d'anglès, per tant els seus coneixements dintre de l'àrea de l'Educació Plàstica són mínims. Els continguts que es desenvolupen a l'aula d'estudi no són especialment els que el currículum requerís per a l'assignatura d'Educació Plàstica, no estan contextualitzats ni es tenen en compte els interessos dels ensenyants. L'exemple és clar, al mes d'abril es realitza la setmana cultural, a la classe de segon de primària li ha "tocat" realitzar un teatre en anglès, com que no els dona temps a treballar-ho a l'assignatura d'anglès i com que utilitzen la metodologia CLIL, doncs es decideix que a classe de Plàstica els alumnes hauran de "memoritzar" unes frases en anglès, donant les més llargues, complicades i parlant varies voltes als més avançats, i les curtes i solament parlant una volta als que menys dominen l'anglès; i pel que fa als

continguts d'educació Plàstica, cada alumne haurà d'omplir un dibuix, ja marcat. I amb açò es fa un teatre davant de tota l'escola on els alumnes pugen i baixen, no recorden ni comprenen res del que han dit i, el que es pitjor, no han après res d'Educació Plàstica. A més de que tots els elogis se'ls emporta la docència, que al cap i a la fi no ha aconseguit el propòsit del que significa ensenyar, tot al contrari.

Així que, entenem la metodologia **CLIL**, com:

“CLIL fa referència a les situacions en les que les matèries o part de les matèries s'ensenyen a través d'una llengua estrangera amb un objectiu doble, l'aprenentatge de continguts i l'aprenentatge simultani d'una llengua estrangera.” (Marsh, 1994)

“L'Aprenentatge Integrat de Llengües Estrangeres i altres continguts curriculars implica estudiar les assignatures com la història o les ciències naturals en una llengua distinta a la pròpia. CLIL resulta molt beneficiosa tant per a l'aprenentatge d'altres llengües com per a les assignatures impartides en dites llengües. L'èmfasi de CLIL en la “resolució de problemes” i “saber fer les coses” fa que els estudiants es senten motivats al poder resoldre problemes i fer coses inclús en altres llengües.” (Navés y Muñoz, 2000)

Una volta coneguda la metodologia, seguim la investigació, en la que hem observat que les classes no són preparades, de fet, el tutor de la meua aula, segon de primària, proposa les activitats a docència corresponent, i a partir d'ahí se improvisa, es a dir, no s'organitza ni es planifica cap activitat amb antelació, es viu al dia, per tant ni els continguts d'anglès són els adequats ni, molt menys, els de plàstica ho són. No es pot generalitzar que açò ocorrega a tots els col·legis, però he consultat a diversos companys la manera de treballar a les seues aules on realitzen les pràctiques i és pràcticament la mateixa dinàmica. I així observem que l'assignatura d'Educació Plàstica s'ha convertit en un lloc d'experimentació de metodologies, o millor dit d'un passatemps, com bé diuen els xiquets i xiquetes a la majoria d'aules de la meua escola: “Ens agrada la plàstica perquè podem parlar a classe, no hem d'estar pendants del mestre i realitzem manualitats”.

Per tant molt més lluny de complir les expectatives de les definicions d'aquesta metodologia, el que fan és tot el contrari, apropant-se a la definició de **Pedagogia Tòxica**.

3. Una revisió de l'experiència a l'aula: Avantatges i desavantatges

Abastim el primer problema que trobe i que em preocupa a l'aula, des de la perspectiva de docent i la missió que tenim de formar persones, que és, si els alumnes realment són feliços com ells ho voldrien ser, o si ho són com algú els ha dit que ho siguen. Es detecta la transmissió i repetició de metodologies i continguts, una falta de construcció pròpia que integre un anàlisi crític i adaptat a cada context. Açò es veu reflectit en el cas que he exposat abans: quan s'escollís la temàtica de l'activitat, quan es tracta a tots de la mateixa manera, els que més dominen l'anglès són els més afavorits i els que menys el dominen es queden aïllats, "Quants menys molesten millor". Cal dir que a la llei d'educació cita que tots som diferents, per tant ens han de tractar de manera diferent, i si és necessari facilitar-nos els continguts de diferent manera.

La considere com a tòxica aquesta metodologia perquè la realització de les classes pel docent no és dinàmica, és molt poc motivadora, es fan avorrides i monòtones, no s'extrau dels xiquets l'esperit per aprendre i per descobrir... Quant la passió per descobrir és el que hauria de moure les classes d'educació artística, el perquè d'una imatge, com poder descriure aquesta imatge en anglès (en el cas de les classes CLIL), etc. I açò ocorre perquè no es segueix el que s'acorda a les reunions de cicles i el que s'estableix en la programació d'aquesta assignatura. Diguem que el currículum desapareix, perquè el que se li presenta al inspector no és el que es segueix, i persuposat que els alumnes no coneixen eixa programació, i per tant no es porta terme. Evidentment a les meues mans no he observat la programació d'educació artística de la meua aula.

La característica més notable que la fa fer tòxica és que, els alumnes no aprenen cap contingut d'Educació Plàstica, ho hem observat amb la producció de diferents manualitats amb cap intenció, solament entretenir, per exemple omplir de boletes de seda un dibuix donat, o pegar parts d'un trencaclosques després de pintar-les, etc., tal com assenyala Ellsworth, el fet de realitzar tasques repetitives i totalment guiades, centrat en la tècnica i el treball "ben fet" i una producció en cadena que després es perd en l'oblit on sols es busca fer un teatre o decorar (solament interessa que diguen les frases en anglès, perquè el teatre es d'anglès, però l'Educació Plàstica ni es menciona), on significa que aprenuen, sinó que no han après cap cosa.

"El que s'ensenya mai és el que s'aprèn"

Elishabeth Elsworth

Si que aprenen, però és un missatge que no és el que vol el docent, en aquest cas és el control que s'exercís a sobre de l'alumnat, control en l'activitat, establint en l'aula una dinàmica de domini, que es pot observar amb l'establiment d'un càstig, en aquest cas, per no tindre el domini de l'anglès sols vas a dir dues paraules i vas a fer la manualitat del teu company perquè ell té que memoritzar més paraules. Amb açò es crea un mal clima a classe, un ambient que es deteriora fins al punt de fer una distinció entre els alumnes, on uns són millor que els altres, i això si que ho aprenen.

El model és avorrit, paralizzador i fins i tot, vist amb els propis ulls, et fa dormir-te literalment. La estratègia que s'utilitza per fer arribar els continguts, sempre d'anglès mai d'educació plàstica, als alumnes és per transmissió: una lliçó magistral, on els alumnes participen el mínim possible, el docent sempre amb el mateix to de veu, sense cap imatge a la pissarra digital, i la producció guiada del material didàctic. En cap moment s'ha treballat en grup ni debats que fomenten l'esperit crític. Atendre i callar és l'estratègia d'aquesta metodologia a la meua aula.

Pel que fa a la docència, es troba desmotivada, sense cap tipus de formació i sense connexions. En el meu cas la docència ha ocupat el lloc de mestra d'Educació Plàstica sense cap interès per aquesta, per tant està exercint una professió forçada. La formació de professorat CLIL no és molt continua inclús diria que deficitària, i igual que el món general es desenvolupa, també ho fa l'educació amb ferramentes noves i canvis constants, que no s'estan utilitzant en el món educatiu de la Plàstica. Però clar, si a tota aquesta situació, sumem que la nostra assignatura té uns continguts que no importen a ningú i no serveixen, sols que per a fer teatres, regals per al dia de la mare i el pare, dels enamorats, etc., doncs la desgana per ensenyar i aprendre aquesta assignatura es fa més que evident.

CANVI METODOLOGIC ENVERS UN APRENTATGE ÚTIL I SIGNIFICATIU

“L'educació, com me l'han ensenyat a pensar-la y practicar-la es torna impossible. I em dispose, com a professora, a perseguir el meu desig en altre lloc”

Elishabeth Ellsworth

L'ensenyament com fins ara l'hem conegut és impossible de dur a terme, o de que aconseguisca el propòsit que busquem, l'alumnat no forma el seu coneixement amb tot el que li transmet el docent, ja que no es pot comprendre el saber com algo que es pot encaixar i fer que algú s'ho engolisca. A més d'açò el món ha canviat totalment, i també ho ha de fer l'educació artística per a poder crear un coneixement apropiat a l'època en que es trobem, un període ple d'imatges, on la principal font d'informació i aprenentatge són les representacions visuals que els xiquets i xiquetes observen a la televisió, als panells publicitaris, als videojocs, etc... Aquests absorbeixen tota l'atenció i concentració de l'alumnat que a l'aula no aconseguim, produint en uns ulls que estan deseducats, pel que fa a l'anàlisi d'imatges, que preferisquen quedar-se davant de la tele o l'ordinador a les seues pròpies experiències que necessiten per a formar la seua vida, relacionar-se amb l'entorn, el fet de ser responsable dels actes, ser autònom i el desenvolupament de les seues idees i representacions complexes. Per tant a l'aula hem de treballar aquestes imatges, per a que les analitzen i tinguen en compte els missatges que guarden, hem de treballar que no solament existeix la cultura occidental i incorporar representacions de les cultures baixes, treballar el pensament crític per a que siguen capaços de crear les seues pròpies opinions i pensaments...

La pràctica

Avui la pràctica de l'Educació Plàstica no es vincula amb el intel·lectual sinó amb l'acció manual, es centra en l'execució i producció de coses per passar el temps que poden parèixer agradables, divertides i algunes interessants però, està empresonada i així no resulta un instrument per a la construcció de coneixement, és necessiten més coses que no pas solament la producció i l'expressió de sentiments.

Canviar la pràctica d'aquesta assignatura és una prioritat per a que aquesta prenga un sentit de creació de coneixença, necessitem actualment un aprenentatge de cultura visual (en aquest món tecnològic on l'oci l'obtenen a través del televisor, l'ordinador, al centre comercial), d'anàlisi i crítica d'imatges, ja que ignorem els missatges que les representacions visuals ens envien al subconscient de manera oculta, fent-nos còpies uns d'altres i repetitius, tancant-nos i encaixant-nos les idees.

La intenció com a futur docent és trobar nous models metodològics, en els que cal deixar a l'alumnat que es troben dintre del món en el que viuen, que formen la seua pròpia identitat i que busquen les seues satisfaccions. Nosaltres hem de ser un guia que els ajuda a aconseguir-ho.

El disseny i la planificació

Pel que fa a l'aula, és necessita buscar una metodologia que els desperte el interès per aprendre i descobrir, que els ensenye el món on van a viure, i per açò fa falta executar un acció educativa planificada. Cal que les classes i les activitats estiguen organitzades, preparades i que tinguen una intenció per a després portar-les a terme, com bé comenta Maria Acaso:

Un bon disseny curricular augura una acció educativa efectiva, entenent com efectiva tot el que s'ha vist als capítols anteriors: una acció incompleta en l'espai i en el temps, que produirà diferents resultats en cada estudiant, i que tindrà com a resposta la vida real. (Acaso, 2009:192)

Per a realitzar un bon disseny curricular i evitar caure en la realització d'activitats sense cap intenció, s'ha de reflexionar en les necessitats de l'alumnat, en el context on conviuen i amb el que volem que aprenguen. I aquesta capacitat de reflexionar és la que ens ajudarà a canviar el disseny o a seguir amb ell, tenim la capacitat de fer-ho perquè estem dintre de l'aula i coneguem els interessos dels ensenyants i el seu context.

Donald Schön: la pràctica reflexiva com una oportunitat per a repensar qué és el que estem fent i per a que ho estem fent. Hem de fugir de la repetició sense sentit i convertir la pràctica en un lloc des d'on reflexionar sobre el nostre treball. (Acaso, 2009:193)

Reflexionar sobre el context on es treballarà i on s'està treballant ens ajudaran a adaptar la programació docent a cada situació nova que ens presenten els agents externs a l'aula, i utilitzar-los per a generar un interès en l'aprenentatge i fer-lo més efectiu.

L'objectiu

Cal renovar també l'objectiu més important de la pedagogia tradicional que és, hui per hui, aprovar i traure la màxima nota. A l'aula els fan memoritzar, com he expressat anteriorment, frases en anglès que després són avaluades, un mecanisme que sols els fa prendre interès a les quatre paraules que han de saber i deixant de costat el treball d'educació plàstica que, per deficient que siga, és el que realment hauria de importar en l'assignatura. Aquest procés mecànic és degut a l'obsessió amb la consecució d'uns objectius que són la base de l'ensenyament i l'aprenentatge.

Aconseguir que tot l'alumnat arribe als objectius que ens proposen d'una manera igual i perfecta, és totalment impossible, perquè cada ensenyant rep la informació d'una

manera i, interpretarà l'objectiu d'una manera diferent a un altre o altra, així que cadascú arribarà per un camí diferent a ell. No tots caminem en la mateixa direcció i a la mateixa velocitat, i els objectius que ens donen són externs i fixats per altres persones i estaments que no viuen la realitat de l'aula, i els desigs i objectius de les persones passen desapercebuts; Els objectius són concretats per a poder ser avaluats, mentre que el que necessitem és una finalitat on l'avaluació no siga el que marque l'ensenyament, sinó l'aprenentatge significatiu, que produisca un canvi en el intel·lectual de cada estudiant. Aleshores els objectius de l'educació artística haurien de respectar la realitat, lligant el que es fa dins de l'aula amb el que tenim fora d'aquesta, no sols ens val que facen servir el que els mostrem dins de l'aula, sinó que cal que puguen extrapolar-ho fora, a un parc, a un centre comercial, a un anunci que han vist a l'entrada del seu poble, a qualsevol representació que es troben. "Hi ha que aconseguir que les metes que fixa el professor siguin reconegudes com a pròpies pels alumnes" (Acaso, 2009, 205).

La positivitat respecte al que volem aconseguir que aprenguen deuria ser la intenció més important de l'equip educatiu, els objectius haurien de despertar un alè d'il·lusió dins dels alumnes, així es crearia un ambient d'aprenentatge significatiu que afavoriria aquest procés. "Les metes han de fixar-se entre estudiants i professor, o bé sols professor, però sempre que aquest pense en les realitats vitals dels estudiants" (Acaso, 2009, 206).

La construcció del coneixement (L'elaboració)

Quan elaborem el procés educatiu a l'educació plàstica ha de servir per a que l'alumnat pense investigue, reflexione al voltant dels coneixements que adquireixen a l'aula i de la utilitat d'aquests a la seua vida quotidiana. A l'assignatura d'educació plàstica el procés educatiu es produeix mitjan l'observació, els nostres ulls ens eduquen tant dins com fora de l'aula.

El coneixement, amb la metodologia tradicional, s'ha gestionat com si fos un trencaclosques, cada objectiu s'acobla a un altre concret, que a la vegada s'associa a un altre, i així successivament, d'aquesta manera solament s'educa per a aconseguir objectius aplicables a coses específiques, i la resta de l'aprenentatge que subconscientment s'aprèn no es pren en compte i no és avaluat de cap manera perquè per al sistema no té cap validesa, es a dir, que en educació plàstica sols conta la producció i execució de materials i tècniques, però el missatge d'aquestes produccions o representacions que es transmeten inconscientment no es treballen ni es tenen en compte. Però el coneixement no és una estructura tancada, sinó que està en constant

moviment, apropiant-se de idees i que treballa a un ritme vital, quan es realitzen produccions o representacions artístiques cada alumne expressa una informació pròpia, però el que rep aquesta informació la interpreta d'una altra manera diferent, i aquestes són múltiples i infinites. Aleshores la idea d'aconseguir objectius un a un específicament en Educació Plàstica resulta complicat, i per tant l'avaluació no es pot fer d'una manera única i universal per a tots.

El coneixement es “Tractat bàsicament com una esfera de fets objectius on la seua meta és l'acumulació i la categorització. El control, i no l'aprenentatge, és el que pareix tenir prioritat en el model de currículum tradicional” (Acaso, 2009, 211).

Cal que els continguts estiguin relacionats amb la vida quotidiana i actual dels ensenyants, perquè la intenció ha de ser que aquests continguts formen un coneixement vàlid, important i que perduri en el temps, no solament que porten la idea d'aprovar un examen. Oferir l'oportunitat a l'alumnat d'expressar els seus interessos i que aquests puguin convertir-se en projectes de treball dins de l'aula d'Educació Plàstica.

Els continguts

Els continguts de l'Educació Plàstica estan, com hem pogut observar a l'aula, estan centrats en els treballs amb les mans, en el desenvolupament de la tècnica, però no el desenvolupament intel·lectual. Produccions amb l'únic interès de que siguin boniques, per al punt de vista del docent i del sistema, no per al de l'alumne, que al cap i a la fi és el que ha realitzat la interpretació. Aleshores les capacitats que genera la metodologia tradicional en la Plàstica són, la producció de materials el més semblants possibles a una realitat construïda i imposada, que seran bonics si segueixen l'establert i estan executats amb la tècnica perfecta, i tot el que estigui fora d'aquests objectius serà aliè o mal fet. Açò és ens porta a donar un full en blanc o amb un estereotip obtingut de les prestatgeries dels anys anteriors per a que l'alumnat seguisca uns passos per a realitzar de manera específica un treball.

Cal renovar la idea de la tècnica i la bellesa, ja que seguint-la solament creem prototips iguals de persones. Cal analitzar els continguts obsolets que es consideren normals en l'Educació Plàstica d'avui, és fonamental que s'utilitzin recursos tecnològics que tenim a l'abast i sobretot que els docents creen els conjunts de continguts propis, que siguin consensuats amb els interessos dels alumnes i que aquests surtin de dintre del propi docent.

Per últim, pel que fa als continguts, cal renovar-se per a introduir l'art postmodern, l'art que tenen davant de l'escola, on veuen tots els dies representacions com són els graffitis, en els que es queden bocabadats, però no comprenen el significat d'aquests, més bé pensen que són actes vandàlics i no veuen en ells un missatge o una expressió d'art.

L'art es produeix a cada moment, mentre estic fent aquest treball, hi haurà a algun lloc del món persones que estaran produint art, i aquest art és el que veuen els xiquets, el d'ara, per això cal introduir aquestes expressions en els continguts de l'aula. També l'art que elaboren a la localitat, art femení, art no produït per les cultures occidentals, contra-publicitats, etc. Elements actuals que lluiten contra el sistema imposat, i que l'alumnat hauria de conèixer per a poder ser crítics.

La cultura visual (realitat visual)

La tasca del docent ha de ser la de intervenir entre la realitat de fora de l'aula i els continguts que no es treballen i que falten dins d'aquesta. Educar en el que veuen, la seua realitat. Actualment, la informació que donem no relleva cap connexió entre estudiant i context exterior real, i per tant no té cap funció útil per a l'alumne en el context immediat. Açò comporta que els ensenyants no li troben cap interès a les classes de Plàstica, per què la matèria no pren cap sentit en la seua realitat visual.

Cal que oferim als alumnes triar les temàtiques que tractem a classe, relacionades amb els anuncis, videojocs, videoclips musicals, etc., productes que veuen cada dia i a cada moment i que són el que els forma la identitat de cadascú. Això els motivarà a treballar, per què els agrada i els crea curiositat, i les classes avorrides i monòtones de Plàstica passaran a ser un laboratori de preguntes i d'investigació, per a trobar-se a sí mateix. Al utilitzar la realitat que ells veuen cada dia els ajudarà a aprendre a analitzar-la i a ser crítics amb ella, no solament amb les publicitats de compres de roba, o de pel·lícules, sinó que també les representacions que tracten de donar informació diferent, com ara les joguines o els videojocs, representacions que tracten d'entretenir, com els concursos televisius, la premsa rosa, etc., també les podran analitzar.

Necessitem un constant treball tant dintre com fora de l'aula, adaptar-se al moviment que comporta aquest tipus d'ensenyament, que al cap i a la fi és el que viuen i el que viuran els nostres alumnat. Cada classe haurà de contenir informació que ja ha sigut treballada anteriorment i la que ens presente el dia d'avui, per tant les noves tecnologies, que la metodologia tradicional les deixa de costat, han d'estar dominades i estar

presentes en el treball diari del docent a l'aula, així com la connexió alumne-docent per tal de incloure a la classe la informació que l'alumnat ha observat i els pareix interessant tractar-la, continguts reals en l'acció educativa.

La importància de treballar la realitat que l'alumnat veu, es degut al desordre de la realitat que tenen aquests, ja que passen tantes hores pegats a la televisió que arriben a confondre el que és irreal i el que és real, en aquest paràgraf s'explica perfectament,

El fenòmen de confusió entre realitat i representació, es dir, entre realitat i hiperrealitat es especialment agut i per tant preocupant en la infància. Molts dels nostres xiquets creuen firmament que Harry Potter o Bart Simpson són reals. En qualsevol cas, personatges hiperreals com els dos citats influeixen més en la seua existència que els seus germans o amics. (Acaso, 2009, 214)

Per açò resulta necessari aquest treball dintre de l'àrea d'Educació Plàstica, perquè ningú més ho pot fer, necessitem treballar les imatges reals, i ajudar a comprendre i a analitzar aquestes, per a formar una estructura de coneixement real i no dominada per la irrealitat.

La intenció educativa (Procés d'ensenyament-aprenentatge)

Cal que fem arribar la informació que es demanda, que elaboren els alumnes el seu propi coneixement.

La informació que vol transmetre el docent, seleccionada i després exposada, ha de ser transformada, mitjan la interpretació, en idees pròpies de cada alumne. El model tradicional fomenta la individualitat, la utilització de processos que no funcionen, i crea un clima de por amb les qualificacions, construint així un sistema controlat per una única persona, que a la vegada és controlat pel sistema educatiu. La renovació ha d'agafar-se de la mà del treball cooperatiu i el treball en grup, connectar amb el món que tenim fora mitjan les noves tecnologies, i sobretot crear un bon clima de treball on el més important és l'aprenentatge i no les qualificacions. La metodologia o procés que hem d'utilitzar per a aconseguir açò és la de la creació de continguts, com he exposat anteriorment, per a què els alumnes formen el seu propi coneixement; cal evitar la transmissió dels continguts on la dinàmica de treball és repetitiva i avorrida.

L'ensenyament-aprenentatge a l'aula s'ha de produir mitjan un procés de diàleg, que els alumnes parlen i opinen, que contenen coses que han observat i que els crea curiositat. El docent ha de ser capaç de compartir tots els continguts amb els alumnes, i que aquests arriben a l'aula amb informació de la lliçó, que la preparen igual que la prepara el docent. S'ha de confiar en la capacitat d'aconseguir les metes que tenen els alumnes, que ells

prenguin compromís de l'aprenentatge i que respecten els interessos d'aprenentatge de la resta dels alumnes i del docent. Ha de ser un treball paral·lel entre alumne i docent, perquè un alumne ens proporciona coses que nosaltres no sabem, inclús a voltes saben molt més que nosaltres, i així reconèixer les seues capacitats dintre del procés educatiu.

Dintre del procés d'adquisició de coneixement, tenint en compte el que s'ha dit anteriorment, l'intercanvi de informació ha de ser mutu, alumne-docent, aleshores el procés ha de presentar una informació rellevant, que canvie el punt de vista de l'alumnat respecte al que se va a aprendre, que cree impressió i que connecte l'aula amb la vida real, que gènere expectatives i un primer contacte motivador, en resum que siga una classe diferent a les tradicionals. Una classe diferent d'Educació Plàstica és treballar el que no es treballa, l'anàlisi de imatges, representacions visuals del que tots aprenem, activitats per a descompondre un representació visual que esta lligada a coneixements d'altres assignatures. Es poden crear coneixements d'altres assignatures amb l'Educació Plàstica, però no com es fa actualment, sinó mitjan el treball per projectes, on els alumnes són participants d'un aprenentatge que es desenvolupa amb el temps i on es lliguen activitats de diverses matèries, però on totes tenen la mateixa importància.

El diàleg entre el grup-alumnat és necessari ja que, el treball individual constrúís competidors a l'aula i açò no és el que es pretén amb l'educació, o almenys això és el que ens diu al decret, i el que ens diuen quan aprenem aquesta professió a la universitat, on molts dels docents no prediquen amb l'exemple. La manera de treballar a l'aula ha de treballar la crítica, i la millor forma és en grup, on la diversitat d'opinions ajuden a realitzar comentaris, a plantejar dubtes i a resoldre qüestions de les activitats que es realitzen, aportant noves idees a les estructures cognitives de cada alumne. A més ens ensenya a acceptar als altres, fomenta la cooperació, es desenvolupa la creativitat, etc.

El clima de l'aula, aconseguir un estat tranquil i òptim per a l'aprenentatge és bàsicament tractar als alumnes com ens haguera agradat que ho hagueren fet a nosaltres, un lloc amb alegria i positivisme, amb respecte, on es confia i es dona seguretat a tothom, i el llenguatge que s'utilitza és proper i familiar. La pressió d'acabar el treball dintre d'una data determinada, no comporta essencialment un aprenentatge, sinó que el que ens diu és que se és puntual, genera ansietat i col·lapsa l'adquisició de informació, açò és una característica de la pedagogia tòxica, un clar exemple del que no volem dintre de l'aula.

Les noves tecnologies és l'element que més informació transmet als xiquets, sobretot fora de l'aula, perquè dintre de la nostra àrea s'utilitza poc. L'alumnat ho utilitza per a fer

treballs a la resta d'assignatures, i els dona bons resultats, per tant hauríem de incorporar-les a l'Educació Plàstica. Hi ha un món d'aplicacions, que coneixen els alumnes, on es penjen imatges, vídeos, etc., a més la majoria dels alumnes tenen a casa una càmera digital, un ordinador, mòbil, tableta... qualsevol aparell el qual es poden aconseguir imatges de la realitat, açò són recursos amb els que poden aprendre.

L'avaluació (mútua)

L'avaluació no deuria de ser un procés lineal i solament enfocat cap als alumnes, sinó que deuria de tenir més direccions, es a dir que hi ha que avaluar tant als l'alumnat com la docència, perquè els dos formem part de la mateixa activitat, com s'ha exposat en paràgrafs anteriors. D'aquesta manera podrem comprovar que el sistema funciona, que l'acció educativa complís les seues funcions, i dintre d'això entra l'activitat docent.

Pel que fa a la metodologia tradicional, es centra en el rendiment de cada alumne per a representar mitjan qualificacions numèriques el procés d'aprenentatge. Entén el procés educatiu com una competició en la que la victòria és obtenir la màxima qualificació i, com es pot observar a les aules, són pel que els estudiants lluiten i sobretot les famílies d'aquests, que molts pensen que una major qualificació és un major aprenentatge, però no és així.

Aquest tipus d'avaluació tracta de convèncer a l'estudiant per a que estudeie mitjançant la pressió de les qualificacions, creant estrès i un clima on és difícil aprendre. Açò també provoca que els alumnes desenvolupen habilitats per fer saber o per donar al mestre el que ell vol, però realment no s'adquireix cap coneixement. Aleshores el fracàs que avui hi ha a les aules, no solament és dels alumnes, sinó que també és dels docents que provoquen aquestes dinàmiques negatives. Segons alguns estudis que han sigut realitzats, indiquen que les qualificacions aporten valors negatius a l'ensenyant, mentre que quan desapareixen aquestes hi ha una major implicació per part de l'alumnat.

Els nostres professors extraordinaris evitaven generalment utilitzar les qualificacions per a persuadir als alumnes de que estudiaren. En lloc d'això, invocaven a l'assignatura mostrant el seu propi entusiasme per els assumptes continguts en la matèria. (Acaso, 2009, 224)

Proposem un canvi en la manera d'avaluar, centrar-se en l'aprenentatge, en els coneixements que han adquirit en el conjunt d'activitats que s'han realitzat, de manera continua. Cal que en Educació Plàstica no solament s'avalue el resultat sinó que s'ha de tenir en compte tot el procés, el treball diari. Com que el que volem és conèixer la

nostra tasca en aquest procés d'ensenyament, també hem de ser avaluats de la mateixa manera que ho són els alumnes.

L'avaluació s'ha de centrar, en el procés autònom de l'estudiant cap a l'aprenentatge, es a dir, el procés dirigit per ell i cap a ell, on la competició sols apareix amb ell mateix, és l'alumne contra el propi alumne, aquesta motivació interior és la que hi ha que avaluar. També el treball que es realitza, la constància d'un treball organitzat, que demostra que els alumnes han format el coneixement. Una ferramenta que tenim a l'abast i que a Primària és molt útil és la conversa, a tot l'alumnat li agrada mostrar el que han après, així que mitjan el diàleg podem observar si aquests han creat el seu coneixement, un procés qualitatiu que és avaluable sense cap necessitat de memorització ni estrès.

Altra ferramenta per avaluar és mitjan el treball en grup, així compartim les tasques d'avaluació i els alumnes aprenen a avaluar els seus treballs i les dificultats que això presenta.

Amb aquesta estratègia el docent deixa de ser el centre i es reparteixen els poders dintre de la classe, resultant molt motivador per als escolars. Primerament, al crear els continguts entre la classe i el professor, ja es crea una avaluació inicial, perquè saben el que volen aprendre i fins on volen arribar, així l'alumne es posiciona en sí mateix i estableix la motivació que té cap a aquest aprenentatge, a partir de la realitat sap fins on vol arribar. Si açò se'ls ho recorda durant la pràctica augmentarà la motivació per arribar fins on ells i elles s'han establert, deixant clar que la qualificació l'ha creat l'alumnat i que són els responsables de la seua nota. Per tant parlem d'un sistema autoavaluat, tant al principi com al final del procés educatiu.

PROPOSTA DIDÀCTICA

Com que l'objectiu és la formació de coneixement mitjan l'educació artística, s'ha realitzat un xicotet projecte amb l'assignatura de Ciències Socials, a més s'ha utilitzat material de reciclatge per a l'elaboració del producte manipulatiu. Els i les alumnes han mostrat especial interès en aquest tema perquè el sembla interessant que les demás persones sàpiguen les seues opinions, així com mostrar a tota la comunitat educativa el seu treball a l'aula i fora d'aquesta.

La **primera activitat**, ha sigut de producció i debat, en aquesta els alumnes han triat monuments i edificis del País Valencià, per a poder triar-los han exposat a l'aula el per què volen aquest i que els transmet quan el veuen. Es fa evident la manca de

capacitat d'anàlisi i esperit crític en l'exposició, solament s'han fixat en les característiques físiques externes de cada edifici. En cartrons han elaborat les seues interpretacions dels edificis amb la meua ajuda. Els he fet saber que aquestes elaboracions poden ser exposades a tot el col·legi, al racó que ens pertany, i també els seus pensaments sobre aquests.

La **segona activitat**, després d'una investigació als ordinadors a l'assignatura de Ciències Socials, han obtingut informació més desenvolupada del que és cada edifici, el que es realitza i el que aquest amaga. Els he proposat algunes preguntes per a què pensen al voltant del que han observat i si han canviat de pensar de la primera opinió que tenien:

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Amb aquestes preguntes la intenció era despertar el pensament crític de la comunitat educativa i, especialment, la de l'alumnat que presenta dificultats a altres assignatures. Aquests han sobreït per damunt d'altres que obtenen qualificacions molt més altes que a les altres currícules.

Han exposat les seues noves idees al voltant del seu edifici, en el que han exposat interessos del sistema per persuadir i manipular a les persones que els visiten. Han volgut sortir cadascun davant de l'aula a exposar les seues idees, per iniciativa pròpia, ja que creuen que és necessari que coneguin el seu canvi d'opinió. Per grups s'han ajudat a completar les preguntes, proposant idees i preguntes als autors de les imatges.

A la **tercera activitat**, s'ha proposat l'elaboració d'un llibre, que demostra que no tot és com ho veiem. És una activitat que ha despertat molt d'interès degut a la repercussió que pot tindre en tota l'escola i en la comunitat educativa, ja que fan saber el que ells i elles han descobert i han après. Com podem ocultar la informació als lectors d'aquest llibre, igual que ho fan amb tots nosaltres? Han utilitzat les noves tecnologies, amb l'ús de còdecs QR per a ocultar el missatge que volen transmetre, així fan sentir als demés el que fa el sistema (la televisió, la publicitat, etc.) amb totes les persones que tenen al voltant. Cadascú ha buscat un vídeo on intenten demostrar el que s'oculta en aquests edificis, alguns ho han aconseguit i altres no tant.

La **quarta activitat** ha sigut el muntatge d'una exposició permanent, per decisió unànime de l'aula, al voltant de l'exterior de l'aula, ficant a disposició de tot l'alumnat i professorat el llibre que han realitzat. Alguns d'ells han proposat realitzar exposicions, com si d'un museu es tractés, és fa evident l'interès dels alumnes per les activitats realitzades. El títol de l'exposició s'ha decidit a l'aula amb l'ajuda de tots, en grups han proposat títols i al final s'ha arribat a l'acord de ficar aquest títol: *“Un món ple d'imatges i missatges”*; i com transmetre la idea de la connexió que tenen les imatges amb els missatges, totes les paraules estan connectades mitjan utensilis del dia a dia dels alumnes, com endolls, peces de construcció, trencaclosques, imants, etc. (Annexos).

RESULTATS I CONCLUSIONS

Conclusions de l'experiència amb el model tòxic

Acabada la recerca i l'estudi de la metodologia tradicional dintre de l'àrea de Educació Plàstica, i en concret la metodologia CLIL, analitzada dintre d'un aula d'educació primària, concretament al Col·legi Públic “Lluís Vives” de Xilxes, hem arribat a les següents conclusions:

1. Considerem que el model tòxic és un tipus de metodologia tradicional que pareix que educa però que no ho fa, realment des-educa, que pareix que ens fa lliures, però que solament ens fa lliures dins d'un món que s'imposa, que pareix que done beneficis, però que no deixa desenvolupar el pensament crític i propi. Per tant l'objectiu d'aquesta metodologia és, ni més ni menys, que no arribem mai a estar educats. Per tant considerem la necessitat de canvi, proposem una construcció d'una pedagogia nova per fer front a aquest tipus de metodologies tòxiques.
2. Als docents, a la universitat, ens diuen que hem de triar un model educatiu per ajudar-nos a realitzar les classes, però en la majoria dels casos els professors s'obliden del model elegit conscientment, la majoria critiquem el model tòxic que es segueix a l'aula investigada, quan estudiem, però, el reproduïm quant som docents. Considerem que a la mateixa universitat les metodologies utilitzades per molts docents són tòxiques, ja que contenen les mateixes característiques que anteriorment s'han exposat.
3. Considerem que aquest model educatiu, el tòxic, s'oblida de que l'educació no es totalment equiparable a un procés de producció industrial. La consolidació d'aquesta metodologia porta a la repetició i memorització, on els destinataris dels

processos educatius repeteixen els coneixements que els son transmesos, sense reflexionar al voltant d'ells, sense repensar, sense descomposar-los, sense criticar, sense pensar; considerem la necessitat de proporcionar pensament crític als alumnes dins de l'àrea d'Educació Plàstica. Afirmem que la metodologia tradicional és un fet indispensable per a la construcció del sistema de classes actual de la societat.

4. Les escoles modernes donen importància a lo quantitatiu, lo distant i lo immediat, en detriment de la qualitat, de les relacions i del context... Considerem que l'alumnat necessita desenvolupar la capacitat del pensament en termes crítics, en termes que extraguen idees i que alimenten les nostres convencions i les nostres pràctiques diàries.
5. El professorat capacitat ignora, quan dissenya i prepara les seues classes, que està contribuint a la propagació d'una ideologia concreta, creada per un sistema que sols vol un prototip de persona. Per tant el mestre és un element controlat i manipulat, sense capacitat de crítica ni d'opinió al voltant dels continguts que s'imparteixen a l'àrea d'Educació Plàstica, seguint les ordres d'experts elitistes que solament pesen en l'eficiència i la gestió científica.

Conclusions de l'experiència i de la proposta didàctica

1. Considerem que amb les activitats realitzades, l'alumnat ha demostrat que un treball on s'utilitzen les tecnologies d'ús comú, d'elements quotidians junt a temàtiques proposades per ells i que estan fora del treball tradicional de producció i repetició, han creat un aprenentatge autònom, significatiu i d'utilitat diària; l'anàlisi i crítica d'imatges, la recerca d'informació, l'exposició del treball realitzat, la autonomia i importància de l'estudiantat dintre de les tasques d'elaboració del projecte i sobretot la gran repercussió que ha tingut a l'escola i fora d'aquesta, ha provocat un ensenyament-aprenentatge satisfactori en els propis alumnes. Rebent gratificacions per part d'alumnes, professors i veïns de la població pel seu treball. Ara mostren un pensament diferent cap a l'Educació Plàstica, més positiva i amb la capacitat de crear coneixement vàlid per a l'alumnat.
2. La proposta didàctica ha resultat positiva en quant a l'acceptació de la necessitat de canvi en els continguts de l'àrea de Plàstica i en la metodologia centrada en la producció. L'equip docent del centre i l'alumnat ha presentat una actitud envers els canvis proposats, per tant considerem com a útil i vàlid el treball realitzat dintre del centre educatiu.

BIBLIOGRAFIA

- Acaso, M. (2009): *La educació artística no son manualidades. Nuevas prácticas en la enseñanza de las artes y la cultura visual*, Madrid: Los libros de la catarata.
- Giroux, H.A. (1990): *Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*, Barcelona: Paidós.
- Freeland, J. (2003): *Pero ¿Esto es arte?*, Madrid: Cátedra.
- Agra, M.J. (2007): *La educación artística en la escuela*, Barcelona: Grao.
- Antúnez, N.; Ávila, N. y Zapatero, D. (2008): *El arte contemporáneo en la educación artística*, Madrid.
- Bloom, B. (1971): *Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning*, Nueva York: McGraw Hill.
- Ruíz, C-E. (2007) (Artículo): *Educación por el arte*. Revista Aleph, Edició n. 141.
- Jove Perés SJ. (Artículo): *Vigotsky y la educación artística*, Universitat de Lleida.
www.uv.es/~valors/Jove,J.pdf

ANNEXES

Subjectes d'estudi a l'aula de primària

Entrevistes als xiquets i xiquetes:

- A. Subjecte A -> Pel que he pogut observar en el seu dia a dia, l'alumna realitza dibuix sempre que té un espai de temps, per exemple quan acaba de realitzar les activitats de un altra assignatura, ella aprofita per dibuixar.

Sempre utilitza colors primaris i sobretot li agrada utilitzar rotoladors, preferentment utilitza el color rosa i blau cel.

Li agradaria ser entrenadora de dofins, d'ahí que a quasi tots els dibuixos que realitza hi aparega una figura femenina, com una princesa o ballarina, i algú dofí o dofins.

L'activitat en l'hora de plàstica sempre és amb actitud positiva, a més ñes el momento on ella no s'alça cap segon de la cadira, no com a altres assignatures que li dificulta l'aprenentatge.

- B. Subjecte B -> És un xiquet molt tancat, té un caràcter introvertit, però molt xarrador amb el seu company de taula.

En ell he descobert a un perfeccionista en estat pur, durant un exercici de simetria, a la assignatura de matemàtiques, un concepte molt abstracte i difícil de comprendre per a tots els alumnes, l'exercici era dibuixar una casa simétrica, va ser l'únic que la interpretar a la perfecció, entenent com a perfecció la igualtat de la imatge als dos costats de l'eix.

Amb els dibuixos que realitza és molt lent i perfeccionista, no passa el llapis dues voltes pel mateix lloc, però va molt amb compte, per fer les coses com a ell li agraden, cosa que no fa a les altres assignatures.

A les altres assignatures va molt justet a l'hora d'aconseguir els objectius, li costa molt assimilar els continguts.

Utilitza colors primaris majoritariament, però és capaç de utilitzar altres colors i sempre quedant bé, almenys baix el seu punt de vista.

La seua visió és que li agradaria ser policia.

- C. Subjecte C -> La seua conducta i atenció és extremadament dispersa, es frustra molt ràpid, però amb ajuda aconseguís aprendre moltes coses, dintre de les seues possibilitats.

El seu dibuix és com el d'un xiquet de Infantil, igual que a la resta d'assignatures. L'escriptura és mínima, sols escriu amb paraules majúscules i separades, i la lectura és molt deficient, presenta problemas amb moltes paraules.

El que aconseguisc amb el dibuix és que es relaxe i amés que aprenga alguns dels continguts d'altres assignatures, que en el seu horari no les pot assimilar. Al dibuixar

presta més atenció a les explicacions que li faig, i compren les coses millor. Per exemple, li vaig ensenyar l'ús del regle, mitjan la creació de la disfressa de carnestoltes; va assimilar molt bé, la necessitat de tenir dos punts per a poder fer una recta.

Li són indiferents els colors que utilitza, ni respecta les línies, per exemple quan pinta sempre s'en surt de les fronteres.

És un alumne sempre disposat a ajudar en qualsevol cosa que necessites.

L'autonomia per a realitzar activitats és mínima, sempre cal estar damunt d'ell, és un ensenyament molt individualitzat.

Vol ser futbolista i li agraden molt els bous.

D. Subjecte D -> La seua conducta és molt negativa cap a qualsevol tipus d'activitat, a més és una persona agressiva i amb un caràcter fort.

Li agrada molt el dibuix lliure, m'he adonat que apreta molt el llapis quant dibuixa i utilitza moltes línies rectes, a més de que sempre dibuixa a una família, supose que serà per la manca d'aquesta.

Diu que vol treballar al bar de la seva àvia i que no vol estudiar perquè sap que eixa va ser la seua feina.

Pel que fa al dibuix, normalment es deixa per acabar molts, per la dispersió que té, a voltes dibuixa per regalar-li a alguna companya, però molt poques voltes.

Utilitza colors primaris i no respecta les fronteres.

Activitat innovadora, resultat del treball a l'aula

“Basilica del Lledó”
“Castelló”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

L'ermita del Lledò - Castelló

- La cúpula em crida l'atenció, perquè és molt gran.
- L'ermita utilitza els colors blancs i blaus, no són molt cridaners.
- Es realitza missa diàriament.
- No desperta cap interès per l'aparència, però sí per el pensament de la gent.
- No solament desperta interès vocacional i de peregrinació, sinó que també és un punt d'actes cívics i populars. És un lloc on es transmeten pensaments religiosos, de control.

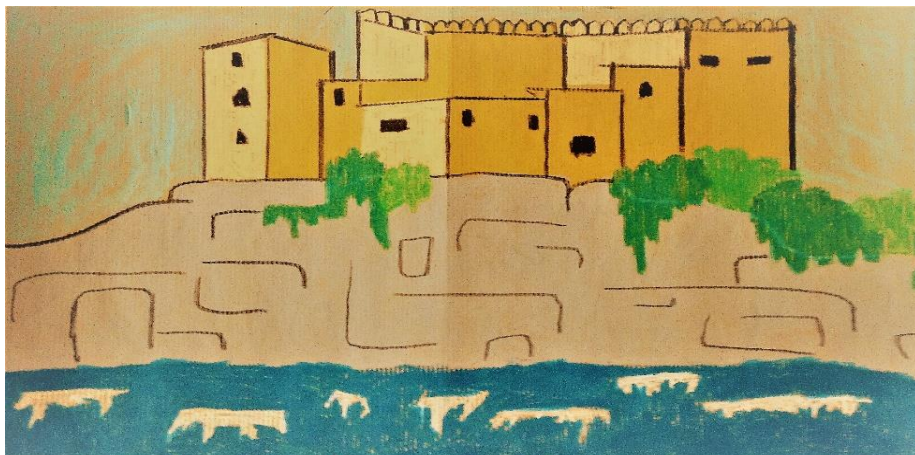
“Oceanogràfic”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Oceanogràfic - València

- Sí, perquè és molt bonic i es veuen coses de la mar.
- Solament utilitza les blaus com a cridaners que representen la mar, però el blanc no ho és.
- És on estan els animals que viuen a l'aigua, a la mar. Els ensenyen i fan actuacions davant de molta gent. Però pensé que els animals haurien d'estar en la mar i no ahí.
- Sí, perquè m'agraden els animals.
- Sí, comprar records de la visita, és divertit perquè pots veure animals sense que et facen res. El control és sobre els animals, i sobre les persones per a comprar.

“Castell de Penyíscola”
“Castell del Papa Lluna”
“Penyíscola”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Castell de Penyíscola, Castell del Papa Lluna - Penyíscola

- Sí, perquè és una fortalesa d'un rei i després es va convertir en un palau.
- No, perquè és molt antic i no té colors cridaners, solament són marrons i gris.
- Deixen entrar a la gent per a que ho veja, i la gent paga per l'entrada al Castell i al parc d'artilleria, no em pareix bé que es pague, però és el sistema en el que vivim.
- Sí, perquè té un món de coses i maquetes d'estratègies bèl·liques.
- Sí, per a comprar, perquè et fan pagar l'entrada i venen souvenirs, i és divertit perquè pots aprendre moltes coses.

“Edifici Veles e Vents”
“València”

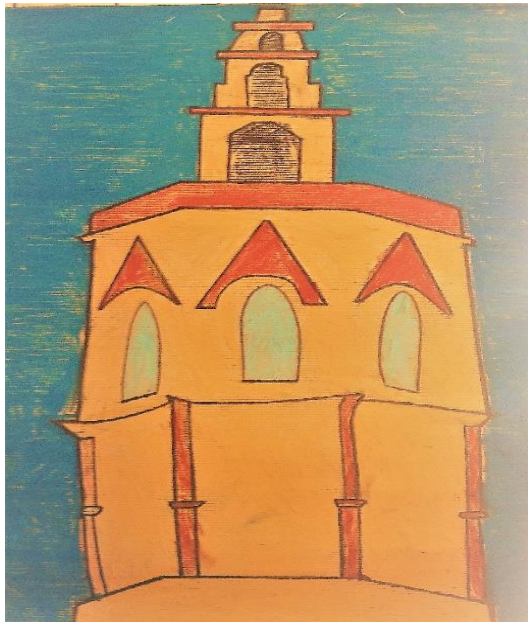

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Veles e vents - València

- Sí, perquè en vols parets hi ha moltes finestres i a més és un espai molt gran on es podrien celebrar festes.
- Sí, perquè les finestres són blaves i brillen amb el sol, i el blanc perquè a més de brillar “pega” amb el blau.
- S'utilitza per a presentar curses de vaixells de vela, i també té un restaurant, i normalment van persones molt famoses.
- Sí, perquè em pareix curiós, perquè és per a flipar en colors.
- Sí, per a comprar perquè està el restaurant, és un element de control perquè amb la construcció de l'edifici animaren a molta gent a que els agradaren els vaixells i per a guanyar vots. I és divertit perquè es fan activitats esportives.

“El Fadri”
“Castelló”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

El fadri – Castelló

- Sí, perquè m'agradaria saber el que té dins, també perquè és molt alt.
- Sí, perquè m'agrada molt el marró i les coses que pareixen antigues.
- Activitats com la missa, i activitats musicals com tocar les campanes.
- Sí, perquè vols conèixer el que hi ha dins, també perquè m'agradaria pujar a veure les campanes i com les toquen.
- És de control perquè quan toquen les campanes fan que la gent vagi a l'església.

“El Mercat Central”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

El Mercat Central - València

- Sí, perquè té molts colors, és cridaner i m'agrada molt l'edifici.
- Sí, molts, a les vidrieres i a la façana hi ha molts coloretos.
- És un lloc on venen coses, com per exemple menjar, roba, etc. I és visitat per molta gent perquè l'edifici agrada molt i és considerat un monument.
- Sí, clar, perquè no em pareix avorrit i perquè m'agrada anar a comprar coses per a mí.
- Sí, desperta el interès per comprar, controla a la gent perquè els fa anar a comprar, i és divertit perquè m'agrada comprar coses i veure l'edifici

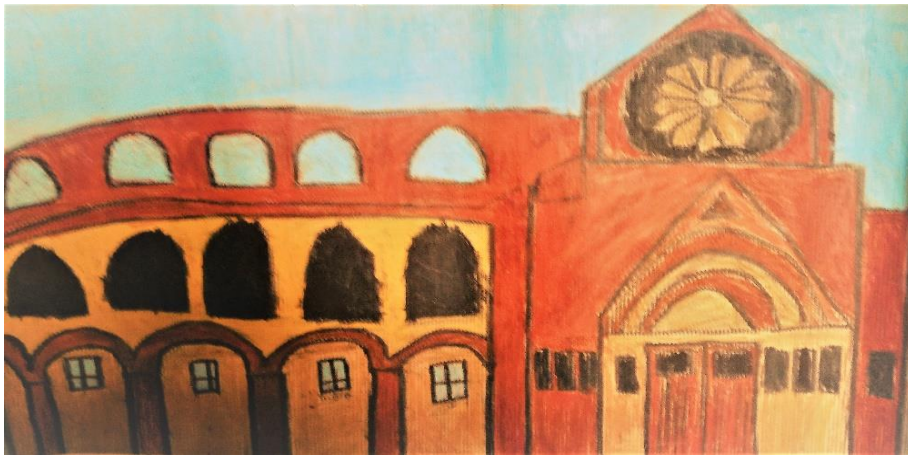
“Torres de Quart”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Les Torres de Quart - València

- Sí, perquè és molt gran i perquè té molta història de València, i és d'altres anys, antics.
- No, perquè és marró i gris, són colors tristos, a més té un aspecte molt vell i pareix molt deteriorat.
- No es fa ninguna activitat, però pots visitar-lo i pujar dalt per a vore València.
- Sí, per què m'agrada pujar als castells i per a vore com és per dins.
- No desperta cap interès per a la societat actual, però per a la gent que li agrada la història sí que en desperta.

“Catedral de València”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Catedral de València - València

- Sí, per què té una forma i una estructura que m'agrada molt, i els engalanaments també m'agraden.
- No, perquè són colors tristos.
- Es fan activitats d'església, i també es fan visites per tota la catedral i pot ser amb un guia, s'ha de pagar per a fer aquesta visita.
- Sí, perquè m'agradaria vore el que hi ha dins d'aquesta.
- Desperta un interès per a comprar, ja que es fan visites en les que hi ha que pagar per vore un edifici que és de tots, i no hauria de ser així.

“L'estació del Nord”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

L'estació del Nord - València

- Sí, per què és molt bonic, sobretot el seu color, i hi ha molt de moviment de gent.
- No té colors que criden l'atenció però sí que té engalanaments que sí que ho fan.
- L'activitat que és realitza al interior és que les persones viatgen amb el tren, i que és relacionen les persones.
- Sí, a més he anat moltes voltes, i m'agrada molt vore a tant gent pel lloc, i quant ixes fora també.
- El interès que desperta és viatjar, aleshores obliga a comprar un tiquet que val per anar i per a tornar. El control sols és fa dins dels trens però a l'estació no.

“Estadi de Mestalla”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Estadi de Mestalla - València

- Sí, perquè té molts colors i m'agraden molt.
- Sí, com el taronja, el gorc, el roig i el negre.
- Juguen a fútbol, i també fan visites per dins del camp que s'ha de pegar per a realitzar-la.
- Sí, perquè volia conèixer-lo per dins, vore el fútbol, i a més els cartells que hi ha al voltant del camp t'animen a que entres.
- Desperta interès per a compres les camisetes del club, els xandalls, per a que compres entrades i els abonaments, i a més no et deixen entrar menjar de fora per a que tingues que comprar a dins. També és un element de control econòmic, i sobretot genera diversió.

“Àgora”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Espai multiusos “Àgora” - València

- Sí, m'agrada pels colors i la forma que té.
- Sí, el banc, el blau i l'aigua que hi ha voltant criden l'atenció.
- Fan campionats d'esports i activitats culturals.
- Sí, per les formes que té, pareix molt modern i per què és molt gran.
- Sí, perquè als campionats et toca pagar una entrada per a entrar i a més es venen souvenirs. És un element de control perquè fa que la gent vaja allí i per aconseguir que els que l'han fabricat els vegu la gent. També fomenta la diversió amb les activitats que fan.

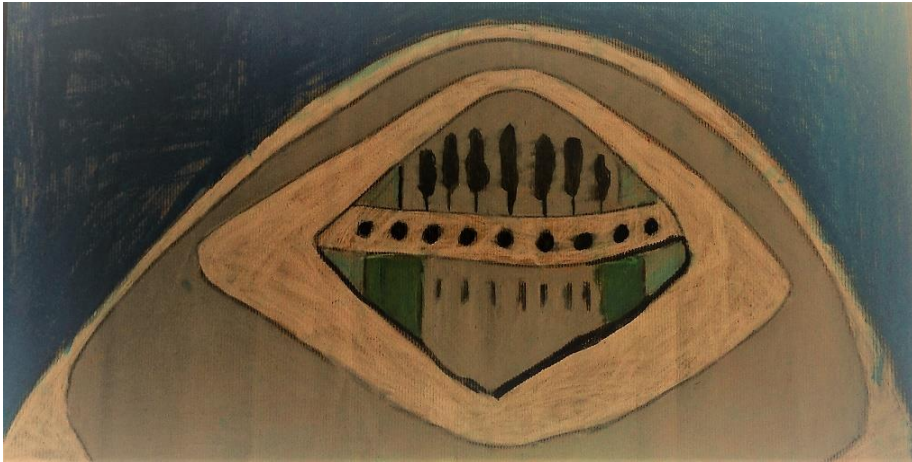
“La Lonja de la Seda”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

La lonja de la seda - València

- Sí, m'agrada per què és molt bonica i la seua estructura i engalanaments són molt bonics.
- No, són colors apagats. Pareix molt antic.
- Es realitzen exposicions culturals, abans gratuïtes i ara per molt poc preu.
- Sí, per què m'agradaria veure com és per dins.
- Fomenta les visites de les exposicions, desperta el interès per veure exposicions.

“Palau de les arts Reina Sofia”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Palau de les arts Reina Sofia - València

- Sí, per la forma que té, i per què és molt modern i brillant.
- Sí, el blanc, que pel material que està construït brilla amb el sol.
- Les activitats que es realitzen són relacionades amb la música i el teatre.
- Sí, perquè m'agradaria saber com és per dins i per què m'agrada la música.
- Crida l'atenció per a que la gent vaja a veure l'edifici i tinga ganes d'entrar, pagar una entrada i veure els concerts de música que fan.

“Torres dels Serrans”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Les Torres dels Serrans - València

- Sí, m'agrada la seua forma, són boniques, molt grans i tenen molta història.
- No, són un poquet apagats, però els engalanaments són molt bonics.
- L'activitat que es realitza és la visita lliure d'aquestes per dins, i pujar dalt per veure València.
- Sí, per què són tan grans que m'agradaria veure com són per dins.
- L'únic interès que tenen és històric, perquè l'entrada a aquestes és lliure.

“Estadi Ciutat de València”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Estadi Ciutat de València - València

- No, per què no desperta ningú interès, la forma m'agrada un poc.
- No, per què són molt agpagats, m'agradaria que fora tot roig i blau com la meua interpretació.
- Es juguen partits de futbol, i hi han tendes per a que compre productes del club.
- Sí, però per veure l'activitat que es realitza dins, no per conforme és l'estadi.
- Desperta el interès per comprar a les tendes, en volta de motivar el veure el futbol, controla a la gent per a que compre, i la diversió està quan veus el futbol.

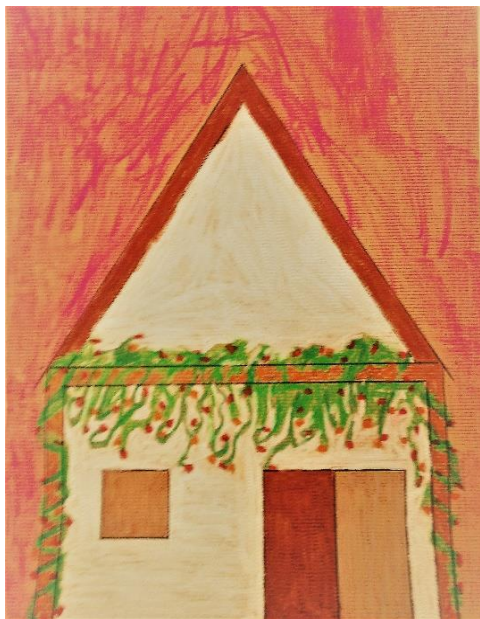
“Bioparc”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Bioparc - València

- Sí, per què és tot natura, hi han animals i és molt bonico.
- Sí, perquè les animals tenen molts colors i la natura també.
- L'activitat que fan dins és veure animals, fan actuacions, regalen clauers, i moltes coses més.
- Sí, per què em motiva i vuic vore els animals.
- Desperta l'ànim de comprar perquè venen coses dins, també hi ha control per què et regalen clauers per a que tomes a per més. I per últim és molt divertit i m'agradaria tornar.

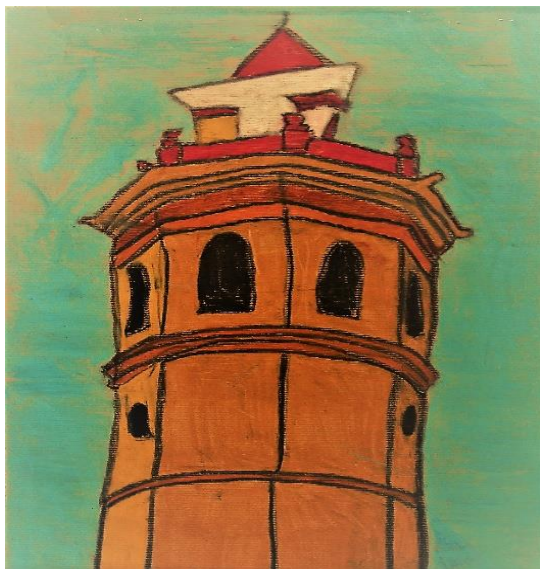
“Barraca Valenciana” “València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

Barraca valenciana - València

- Sí, per què és molt bonica, està rodejada de natura i tot el que es fa allí és natural. És com una casa d'estiu.
- Ni cridaners ni poc cridaners, són colors del camp, normals.
- Viu la gent que treballa en l'horta.
- Sí, per a vore-la per dins i per vore com es vivia en aquestes cases, que segur que tenien més llibertat per a fer coses.
- Desperta interès per anar a la natura, estar al sol, gaudir de les plantes i els animals. A més de que segur que és molt divertit viure envoltada de camps.

“El Micalet” “València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

El Micalet - València

- Sí, per què és molt alt, és bonic i els seus engalanaments són molt abundants.
- Sí, per què m'agraden tots els colors per què els tenim tots al nostre voltant, menys el negre per què no és bonic.
- L'activitat que es realitza és eclesiàstica, el tribunal de les aigües i es toquen les campanes, que són molt famoses.
- Sí, per què m'agradaria vore com està fet per dins, i també pujar dalt per a vore les campanes, i per a vore per a que es s'utilitza. Però no pel seu aspecte.
- El interès que me desperta és la il·lusió per tocar les campanes i vore l'estructura. Però també s'utilitza per a guanyar diners amb la venda d'entrades.

“El Planetari”
“Castelló”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

El Planetari - Castelló

- Sí, per que està xulíssim, i per el que fan dins, que es per a coneixer els planetes i l'univers.
- No, són colors apagats, per això no va molta gent.
- Coneixer el univers.
- Sí, per què m'agradaria conèixer més coses sobre els planetes i l'espai.
- Sols desperta el interès per aprendre i divertir-se aprenent.

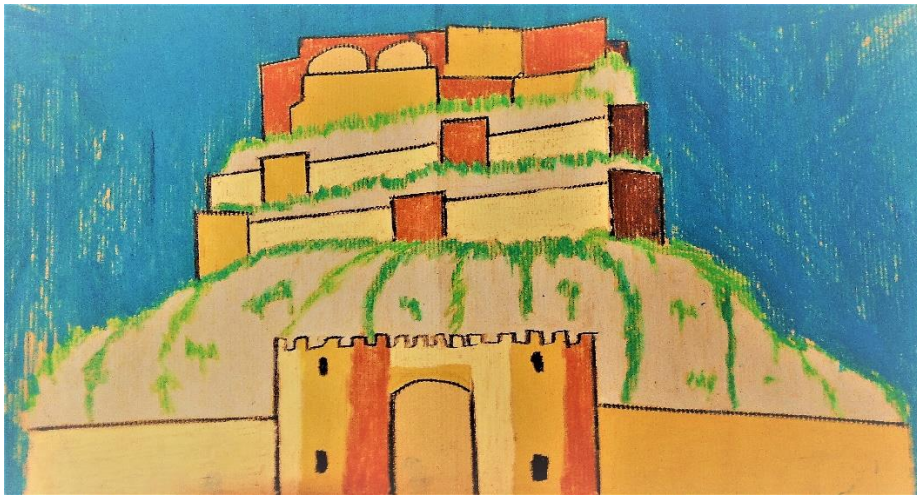
“L'hemisfèric”
“València”

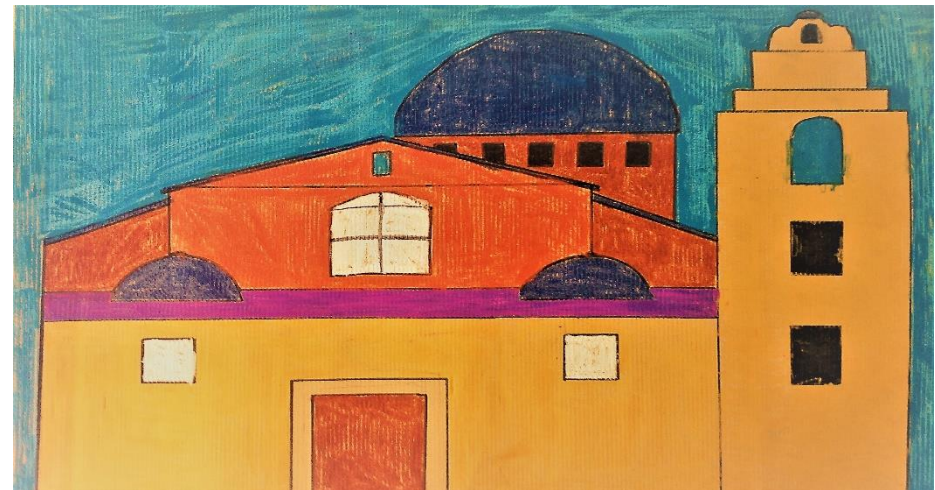
- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

L'hemisfèric - València

- Sí, per què té forma d'ull i està envoltat d'aigua.
- Sí, per què quan el sol reflexa amb els cristalls brillen molt.
- Es veuen documentals per a veure, moltes escoles i instituts van allí a aprendre, també fan exposicions.
- Sí, per què és molt xulo i m'agradaria veure el que fan dins.
- Desperta el interès per comprar, ja que tens que comprar una entrada i dins et venen productes relacionats amb les exposicions. I és molt divertit el que fan dins.

“Castell de Morella”-“Castelló”

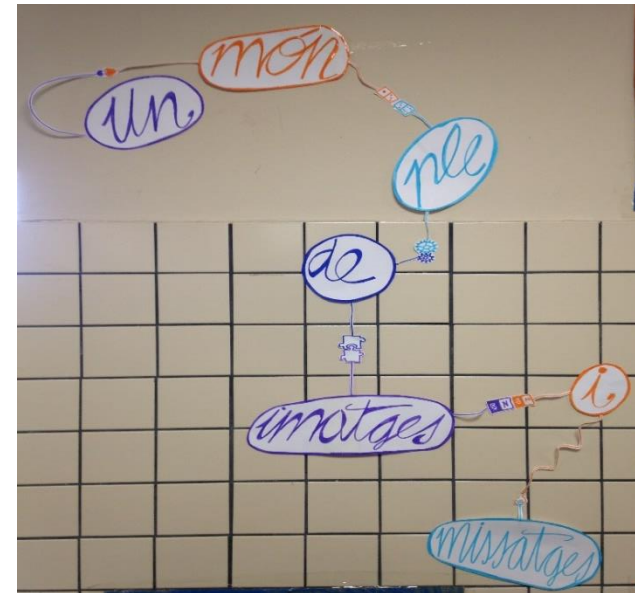
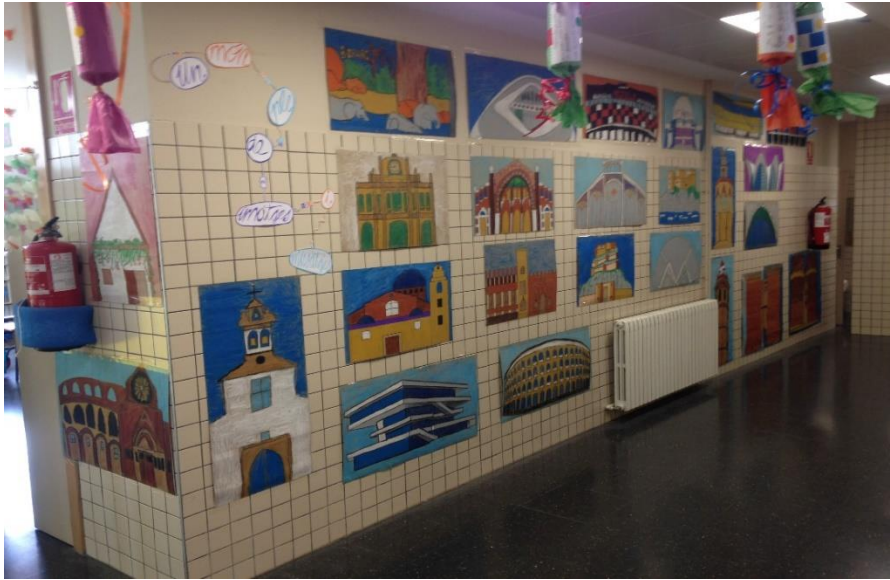
“Monestir de Tavernes”-“Tavernes”

“Plaça de Bous”- “València”

“El mercat de Colón”
“València”

- L'edifici ens crida l'atenció? Per què?
- Utilitza colors cridaners?
- Quina activitat es realitza a l'edifici?
- Penseu que ens motiva a entrar? Per què?
- Desperta algun interès, com per exemple comprar, controlar, divertir, etc.?

El mercat de Colón - València

- Sí, perquè té molts colors, és cridaner i m'agrada molt l'edifici.
- Sí, molts, a les vidrieres i a la façana hi ha molts coloretos.
- És un lloc on venen coses, com per exemple menjar, roba, etc. I és visitat per molta gent perquè l'edifici agrada molt i és considerat un monument.
- Sí, clar, perquè no em pareix avorrit i perquè m'agrada anar a comprar coses per a mí.
- Sí, desperta el interès per comprar, controla a la gent perquè els fa anar a comprar, i és divertit perquè m'agrada comprar coses i veure l'edifici.